
MONOGRAFIE PRAWNICZE

BITCOIN
JAKO PRZEDMIOT
STOSUNKÓW
CYWILNOPRAWNYCH

MARCIN MICHNA

Wydawnictwo C.H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MARCIN MICHNA • BITCOIN JAKO PRZEDMIOT STOSUNKÓW
CYWILNOPRAWNYCH

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Piotr Zacharczuk

**OBSZARY SPECJALNE W POLSKIM MATERIALNYM PRAWIE
ADMINISTRACYJNYM**

Krzysztof Horubski

**ADMINISTRACYJNOPRAWNE INSTRUMENTY REALIZACJI
ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO**

Szymon Słotwiński

**STATUS PRAWNY ENERGII ELEKTRYCZNEJ JAKO
WYZNACZNIK STOSUNKÓW UMOWNYCH W POLSKIM
PRAWIE PRYWATNYM**

Marcin Kiełbasa

**PRAWA SOCJALNE W UNII EUROPEJSKIEJ A GRANICE
SWOBÓD RYNKU WEWNĘTRZNEGO**

Michał Bernaczyk

**„DOKUMENT WEWNĘTRZNY” JAKO OGRANICZENIE
KONSTYTUCYJNEGO PRAWA DO INFORMACJI.
ROZSTRZYGANIE KOLIZJI W TEORII I PRAKTYCE PRAWA**

Krzysztof Drozdowicz

**DOCHODZENIE ROSZCZEŃ O NAKAZANIE OPUBLIKOWANIA
SPROSTOWANIA PRASOWEGO**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

BITCOIN
JAKO PRZEDMIOT
STOSUNKÓW
CYWILNOPRAWNYCH

MARCIN MICHNA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2018

Wydawca: Katarzyna Karnas

Recenzja naukowa:

dr hab. Jacek Jastrzębski, prof. UW

dr hab. Marcin Krajewski

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2018**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: KJS Katarzyna Słomka

Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-812-8510-0

ISBN e-book 978-83-812-8511-7

*Pragnę podziękować dr. hab. Marcinowi Krajewskiemu
za wsparcie w procesie tworzenia niniejszej pracy*

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XIII
Wykaz orzecznictwa	XVII
Wykaz interpretacji indywidualnych	XIX
Wstęp	1
Rozdział I. Bitcoin jako zjawisko natury informatycznej, ekonomicznej i prawnej	3
§ 1. Bitcoin – zjawisko natury informatycznej	4
§ 2. Bitcoin – zjawisko natury ekonomicznej	7
§ 3. Bitcoin – zjawisko natury prawnej	13
Rozdział II. Bitcoin jako przedmiot stosunków cywilnoprawnych	21
§ 1. Bitcoin jako przedmiot świadczenia jednej ze stron umowy bitcoinowej	21
§ 2. Bitcoin jako postać pieniądza	25
§ 3. Bitcoin jako przedmiot bezwzględnych praw podmiotowych	31
I. Uwagi ogólne o bezwzględnych prawach podmiotowych	32
II. Bitcoin jako przedmiot praw rzeczowych	34
III. Bitcoin jako przedmiot praw na dobrach niematerialnych	37
IV. Konkluzje	40
§ 4. Bitcoin jako względne prawo podmiotowe	40
§ 5. Bitcoin jako instrument finansowy	43
§ 6. Konkluzja – bitcoin jako samoistny przedmiot świadczenia	45
Rozdział III. Bitcoin jako „składnik” majątku	49
§ 1. Bitcoin jako pośredni „element” majątku – dziedziczenie bitcoinów	49
§ 2. Ochrona „własności” bitcoinów	53
I. Ochrona posesoryjna	54
II. Odpowiedzialność odszkodowawcza	54
III. Roszczenie o zwrot nakładów	60
IV. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia	61
V. Konkluzje	64

§ 3. Wspólność bitcoinów	65
I. Wspólność bitcoinów wynikająca ze wspólności nośnika danych, na którym zapisany jest klucz prywatny	65
II. Wspólność bitcoinów wynikająca z multiplikatywności klucza prywatnego	68
§ 4. Bitcoin w małżeńskich stosunkach majątkowych	70
Rozdział IV. Obrót bitcoinami na tle wybranych instytucji prawa prywatnego	75
§ 1. Wykonanie świadczenia bitcoinowego – sposoby przeniesienia „własności” bitcoinów	75
§ 2. Stosowanie przepisów dotyczących umów nazwanych do umów bitcoinowych	78
§ 3. Bitcoin a zasada nominalizmu	82
§ 4. Odsetki	84
§ 5. Naprawienie szkody za pomocą świadczenia bitcoinowego	87
§ 6. Potrącenie	89
§ 7. Bitcoin jako wkład do spółki handlowej	91
Zakończenie	95
Indeks rzeczowy	97

Przedmowa

Praca podejmuje problematykę funkcjonowania pierwszej szeroko akceptowalnej kryptowaluty (bitcoina) jako przedmiotu stosunków cywilnoprawnych. W ramach niniejszego opracowania zostały przedstawione różne koncepcje dotyczące tego, czym jest bitcoin w świetle regulacji prawa cywilnego. W wyniku przeprowadzonych rozważań ostatecznie zostaje przyjęta koncepcja, zgodnie z którą bitcoin stanowi „samoistny” przedmiot świadczenia. Dalsze części pracy zawierają analizę węzłowych problemów obrotu bitcoinami pojawiających się na tle przyjętej koncepcji.

Warszawa, dnia 1.2.2018 r.

Marcin Michna

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2204 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodziny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1577)
NBPU	ustawa z 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1373)
ObrInstrFinU	ustawa z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1768 ze zm.)
OrdPU	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.)
PDOFizU	ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 200 ze zm.)
PrDew	ustawa z 27.7.2002 r. – Prawo dewizowe (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 679)
PrWlPrzem	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 776)
UsłPłU	ustawa z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2003 ze zm.)

2. Czasopisma

MoP	Monitor Prawniczy
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
PiP	Państwo i Prawo
PB	Prawo Bankowe
Rej.	Rejent
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

3. Organy orzekające

KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
NSA(7)	Naczelny Sąd Administracyjny w składzie 7 sędziów
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

4. Inne skróty

art.	artykuł
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
cz.	część
m.in.	między innymi
n.	następny (-a, -e)
niepubl.	niepublikowany
NBP	Narodowy Bank Polski
Nr	numer
np.	na przykład
por.	porównaj
post.	postanowienia
poz.	pozycja
red.	redakcja
s.	strona
SPK	System Prawa Karnego
SPP	System Prawa Prywatnego
t.	tom
tj.	to jest
t.j.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
wyr.	wyrok
z.	zeszyt
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

Wykaz literatury

- Barta J. i in.*, Prawa pokrewne, w: *J. Barta* (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo autorskie, t. 13, Warszawa 2013
- Barta J. i in.*, Przedmiot prawa autorskiego, w: *J. Barta* (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo autorskie, t. 13, Warszawa 2013
- Begg D., Fisher S., Dornbush R.*, Makroekonomia, Warszawa 2007
- Borysiak W.*, Dziedziczenia. Konstrukcja prawa i ochrona, Warszawa 2013
- Brzozowski A.*, Umowa o dzieło, w: *J. Rajski* (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część szczególna, t. 7, Warszawa 2011
- Brzozowski A., Machnikowski P.*, Umowy, w: *E. Łętowska* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2012
- Chłopecki A., Mrowiec Z.*, Zagadnienia prawne rozliczeń bankowych, Glosa 1996, Nr 11
- Co to jest bitcoin, <http://bitcoin.pl/o-bitcoinie/co-to-jest-bitcoin> (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Czachórski W. i in.*, Zobowiązania. Zarys wykładu, Warszawa 2009
- Dębski W.*, Rynek finansowy i jego mechanizmy. Podstawy teorii i praktyki, Warszawa 2007
- Drapała P., Olejniczak A.*, Dodatkowe zastrzeżenia umowne, w: *E. Łętowska* (red), System Prawa Prywatnego, t.5, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2012
- Dybowski T., Pyrzyńska A.*, Świadczenie, w: *E. Łętowska* (red), System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2012
- Gawlik B.*, Umowa o know-how: zagadnienia konstrukcyjne, Kraków 1974
- Gizbert-Studnicki T.*, Język a obraz świata, w: *G. Skąpska* (red.), Prawo w zmieniającym się społeczeństwie, Kraków 1992
- Glibowski Z.*, w: *M. Wierzbowski, L. Sobolewski, P. Wajda* (red.), Prawo rynku kapitałowego. Komentarz, Warszawa 2014
- Gniewek E.*, Ochrona własności, w: *E. Gniewek* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 3, Prawo rzeczowe, Warszawa 2013
- Gniewek E.*, Współwłasność, w: *E. Gniewek* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 3, Prawo rzeczowe, Warszawa 2013
- Gniewek E., Mikosz R.*, Treść i wykonywanie prawa własności, w: *E. Gniewek* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 3, Prawo rzeczowe, Warszawa 2013
- Grahman L.*, As China cracks down, Japan is fast becoming the powerhouse of the bitcoin market, <https://www.cnbc.com/2017/04/12/bitcoin-price-rises-japan-russia-regulation.html> (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Grzybowski S.*, Prawo cywilne. Zarys prawa rzeczowego, Warszawa 1989
- Grzybowski S.*, Zagadnienia prawa wynalazczego, Warszawa 1972

- Historia bitcoina, http://pl.bitcoinwiki.org/Historia_Bitcoin (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Ignatowicz J.*, w: *Z. Resich i in.* (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 1972
- Ignatowicz J., Stefaniuk K.*, Prawo rzeczowe, Warszawa 2009
- Jastrzębski J.*, Kara umowna, Warszawa 2006
- Pietrzykowski K.*, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, Warszawa 2015
- Kaliński M.*, Odpowiedzialność odszkodowawcza, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2014
- Kaliński M.*, Szkoda na mieniu i jej naprawienie, Warszawa 2011
- Katner W.*, Przedmiot stosunków cywilnoprawnych, w: *M. Saffjan* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa, Warszawa 2012
- Katner W., Pisuliński J.*, Sprzedaż, w: *J. Rajski* (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część szczególna, t. 7, Warszawa 2011
- Katner W.*, Pojęcie umowy nienazwanej, w: *W. Katner* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 9, Prawo zobowiązań – umowy nienazwane, Warszawa 2015
- Klein A.*, Elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego, Wrocław 1980
- Kharpal A.*, Bitcoin value rises over \$1 billion as Japan, Russia move to legitimize cryptocurrency, <https://www.cnn.com/2017/04/12/bitcoin-price-rises-japan-russia-regulation.html> (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Kontrola podaży bitcoina, https://en.bitcoin.it/wiki/Controlled_supply (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Kunicka-Michalska B.*, Przepięstwa przeciwko ochronie informacji, w: *L. Gardocki* (red.), System Prawa Karnego, t. 8, Przepięstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym, Warszawa 2013
- Library of US Congress, Regulation of Bitcoin in selected jurisdictions, <http://www.loc.gov/law/help/bitcoin-survey/> (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Machnikowski P.*, Czyny niedozwolone, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2014
- Machnikowski P.*, Ogólne wiadomości o prawie rzeczowym, w: *E. Gniewek* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 3, Prawo rzeczowe, Warszawa 2013
- Mishkin F.S.*, Ekonomia pieniądza, bankowości i rynków finansowych, Warszawa 2002
- Mostowik P.*, Bezpodstawne wzbogacenie, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2014
- Murphy E., Murphy M., Seitzinger M.*, Bitcoin: Questions, Answers, and Analysis of Legal Issues, <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43339.pdf> (dostęp: 1.10.2017 r.)
- Nazar M.*, Ustawowy ustrój majątkowy, w: *T. Smyczyński* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 11, Prawo rodzinne i opiekuńcze, Warszawa 2014
- NBP, Komunikat Narodowego Banku Polskiego i Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie „walut” wirtualnych, http://www.nbp.pl/home.aspx?f=%2Faktualnosci%2Fwiadomosci_2017%2Fww-pl.html (dostęp: 4.6.2017 r.)
- Notowania bitcoina, <http://pl.investing.com/currencies/btc-usd-historical-data> (dostęp: 1.10.2017 r.)

- Olechowski M.*, Normatywne podstawy przymusowego umarzania zobowiązań pieniężnych, PiP 2004, z. 5
- Panowicz-Lipska J.*, Najem, w: *J. Panowicz-Lipska* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 8, Prawo zobowiązań – część szczegółowa, t. 8, Warszawa 2011
- Promińska U.*, Prawa na dobrach niematerialnych i własności przemysłowej, w: *W. Katter* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 9, Prawo zobowiązań – umowy nienazwane, Warszawa 2015
- Pyziak-Szafnicka M.*, Prawo podmiotowe, w: *M. Saffjan* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa, Warszawa 2012
- Pyziak-Szafnicka M.*, Wygaśnięcie zobowiązań, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2014
- Radwański Z.*, Teoria umów, Warszawa 1977
- Radwański Z.*, Uwagi o umowach mieszanych, ZNUJ 1985, Nr 4
- Radwański Z.*, Zawarcie umowy, w: *Z. Radwański* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2008
- Radwański Z., Olejniczak A.*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2013
- Radwański Z., Olejniczak A.*, Zobowiązania – część ogólna, Warszawa 2012
- Radwański Z., Panowicz-Lipska J.*, Zobowiązania – część szczegółowa, Warszawa 2008
- Skowrońska-Bocian E.*, Prawo spadkowe, Warszawa 2014
- Skubisz R.*, Własność przemysłowa w systemie prawa, w: *R. Skubisz* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 14A, Prawo własności przemysłowej, Warszawa 2012
- Smus T.*, Spełnienie świadczeń pieniężnych za pomocą pieniądza elektronicznego, Warszawa 2010
- Sołtysiński S., Moskwa P.*, Ogólna charakterystyka spółek kapitałowych, w: *S. Sołtysiński* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 17A, Prawo spółek kapitałowych, Warszawa 2015
- Stecki L.*, Darowizna, w: *J. Rajski* (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część szczegółowa, t. 7, Warszawa 2011
- Stefański R.*, Wykładnia przepisów prawa karnego, w: *T. Bojarski* (red.), System Prawa Karnego, t. 2, Źródła prawa karnego, Warszawa 2011
- Szajkowski A.*, Konstrukcja prawna spółki osobowej, w: *A. Szajkowski* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 16, Prawo spółek osobowych, Warszawa 2016
- Szymankiewicz M.*, BITCOIN. Wirtualna waluta internetu, Gliwice 2014
- Vall M.*, Wzory użytkowe i ich ochrona, w: *R. Skubisz* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 14A, Prawo własności przemysłowej, Warszawa 2012
- Varian H.R.*, Mikroekonomia. Kurs średni – ujęcie nowoczesne, Warszawa 2002
- Warcziński M.*, Zasiadanie służebności gruntowej na gruncie użytkowanym w wieczyste, Rej. 2016, Nr 1
- Wilk L.*, w: *M. Królikowski, R. Zawłocki* (red.), Kodeks karny. Część szczegółowa, t. 2, Komentarz do artykułów 222–316, Warszawa 2012
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K.*, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2001

Wykaz literatury

Zacharzewski K., Bitcoin jako przedmiot stosunków prawa prywatnego, MoP 2014, Nr 21

Zacharzewski K., Praktyczne znaczenie bitcoina na wybranych obszarach prawa cywilnego, MoP 2015, Nr 4

Żabiński Z., Umowa rachunku bankowego, Warszawa 1967

Żmij G., Prawo waluty, Kraków 2003

Wykaz orzecnictwa

Uchwała SN z 14.2.2002 r., III CZP 81/01, OSNC 2002, Nr 11, poz. 131

Wyrok SA w Krakowie z 9.5.2014 r., I ACa 86/14, Legalis

Wyrok SN z 7.5.2009 r., IV CSK 27/09, Legalis

Wyrok TSUE z 22.10.2015 r., C 264/14, Dz.Urz. UE C 414 z 2015 r., s. 6

Wyrok WSA w Gdańsku z 16.12.2015 r., I SA/Gd 1551/15, Legalis

Wyrok WSA w Warszawie z 11.9.2015 r., III SA/Wa 3374/14, Legalis

Wykaz interpretacji indywidualnych

- Interpretacja indywidualna prawa podatkowego z 24.6.2015 r., wydana przez Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie, IPPP2/4512-280/15-2/BH, www.mofnet.gov.pl
- Interpretacja indywidualna przepisów prawa podatkowego z 9.7.2015 r., wydana przez Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy, ITPB1/4511590/15/DP, www.mofnet.gov.pl
- Interpretacja indywidualna prawa podatkowego z 19.1.2017 r., wydana przez Ministra Finansów i Rozwoju, PT8.8101.21.2016.WCX.64, www.mofnet.gov.pl
- Interpretacja indywidualna prawa podatkowego z 25.7.2017 r., wydana przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej, 0113-KDIP2-3.4011.78.2017.2.RR, www.mofnet.gov.pl
- Interpretacja indywidualna prawa podatkowego z 25.10.2017 r., wydana przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej, 0111-KDIB3-1.4012.405.2017, www.mofnet.gov.pl